

Pèl & Ploma

Barcelona – Setembre 1901 – Un n.º 1 Pta.

Ayuntamiento de Madrid

Sumari

TEXT

CRÍTICA MUSICAL, per Pèl & Ploma.
LE TRAITÉ D'HARMONIE D'E. MORERA (en francès)
per Vincent d'Indy.
EL CRITERI ARTÍSTIC-RELLIGIÓS DE VINCENT D'INDY,
per E. Sunyol.
NON-NON, (poesia) per Apeles Mestres.
LA CASA DEL SILENCI, per Santiago Rusiñol.
CANT DE LES NERÉIDES, (poesia) per Manel de Montoliu.

O EXILADO, (poesia escrita en portugués) per Carlos Magalhaes de Azeredo.
LES FLEURETTES, (en francès) per Lorenzi de Bradi.
LLUM I HARMONIA, (poesia) per Manel de Montoliu.
PRIMAVERA, (poesia) per Manel de Montoliu.
HENRY ROUJON, per Pincell.
EL MALALT CRÒNIC, per Santiago Rusiñol.
TEATRES WAGNERIANS, per Joaquim Manel Gay.
PERIÒDICS DEL MES.
NOVES & VELLES.

GRAVATS

CEQUIA DE VALENCIA, (PORTADA) quadro den Rusiñol.
VINCENT D'INDY, retrato per R. Casas.
LA COBLA DEL PENSIL, per S. Rusiñol.
LA COBLA DEL PENSIL, per S. Rusiñol.
LA MORFINA, quadro den Rusiñol.
CALVARI DE SONEJA, quadro den Rusiñol.
E. SUNYOL, retrato per R. Casas.
MÚSIC DE LA COBLA, per S. Rusiñol.
MÚSIC DE LA COBLA, per S. Rusiñol.
CALVARI DE SAGUNTE, quadro den Rusiñol.
CALVARI DE SAGUNTE, quadro den Rusiñol.
HENRY ROUJON, retrato per R. Casas.
ORNAMENT, per X.
RASTAQUÈRES, per R. Picasso.
CALVARI DE TORRENTE, quadro den Rusiñol.
EL MERCAT DE VALENCIA, quadro den Rusiñol.

EL CAPVESPRE DE FRINÉ, dibuix den Rusiñol.
EL XIPRER DE LA SULTANA, (GENERALIFE DE GRANADA) quadro den Rusiñol.
PASSEIG DELS MONJOS, (MONTSERRAT) quadro den Rusiñol.
LORENZI DI BRADI, dibuix den Pichot.
TEATRE ROMÀ, estudi den Rusiñol.
PLE DE LLUNA EN UN JARDÍ DE GRANADA, estudi den Rusiñol.
TEATRE DEL PRINCEP REGENT, LA SALA. *Il·lustració documentarie.*
TEATRE DEL PRINCEP REGENT, RESTAURANT. *Il·lustració documentarie.*
FONT DE LA GRANJA, (JARDINS D'ESPANYA) quadro den Rusiñol.
FONT DE LA GRANJA, (JARDINS D'ESPANYA) quadro den Rusiñol.

Amb aquest número, se reparteix als *suscriptors* (únicament) el según *fac-símil*, que reproduceix el quadro den Santiago Rusiñol, *El Laberinte*.

El primer tiratge de les *Affiches imaginaires* està en prempsa.

A les innumerables preguntes que cada dia se'ns fan a propòsit de la subscripció al *Pèl & Ploma*, dem vèrem contestar que el dibuix den Casas i'l cartell, aixís com els *fac-símils*, se regalarán tot l'any a tots els nous *suscriptors*. Les subscripcions deuen satisferse per adelantat i'ls *suscriptors* de fora, poden ferles efectives enviatnos sellos de correu de 5, 10, 15 i 25 céntims.

Pèl & Ploma

PERIÒDIC MENSUAL AM DIBUIXOS

96, PASSEIG DE GRACIA, INTERIOR, BARCELONA

SUSCRIPCIÓ ANYAL:

Barcelona . . . . . 10 pessetes.
Espanya . . . . . 12 pessetes.
Unió postal . . . 12 francs.

Se publicará una vegada cada mes, un número que contindrà al menos 32 planes de text i gravats.

Repartirà gratuïtament aquest any a tots els *suscriptors*, sis *fac-símils* tirats en colors, per la casa J. Thomas, de Barcelona.

Además del nou cartell anunciador del any 1901-1902, se regalará a cada *suscriptor* UN DIBUIX

ORIGINAL d'en Ramón Casas, quin valor intrínsec supera al preu de subscripció.

Els *suscriptors* a *Pèl & Ploma*, tindrán dret a una reducció de 50 %, al preu de subscripció de la publicació *Affiches imaginaires*, executada per la casa J. Thomas.

PUNTS DE VENDA & SUSCRIPCIÓ:

L'AVENÇ, 20, Ronda Universitat.
VERDAGUER, Rambla del Centro.
DURAN Y BORI, Carrer de Fernando.
A. LÓPEZ (Llibreria Espanyola), Rambla del Centro.
PIAGET, Rambla del Centro, 23.
CORNE, Rambla del Centro.
KIOSKO MODERNO, Plá de la Boqueria.
PARÍS. — Ed. Sagot, 39 bis, Rue Châteaudun.

Pèl & Ploma

Crítica musical

VOL. III

SETEMBRE 1901

NÚM. 80

«VINCENT D'INDY»

PER R. CASAS

QUAN va publicar-se el tractat d'Harmonia den Morera, nosaltres ne varem rebre un exemplar, i varem veure que no tenint coneixements musicals no n'enteniem res; qu'estava ben presentat i ben imprès i am la paciència poc resignada que'ns caracterisa, deixarem passar dies i mes dies esperant el parer dels crítics musicals. — Quan s'acavà la tongada de les crítiques, que no passaren de gacetilles, ens quedarem tant ignorants com avans, perquè sols llegirem: *qu'estava ben presentat i ben estampat* el tal tractat i aixó nosaltres ja ho sabiem; mes en quan al punt interessant, el valor que tingués ó deixés de tenir l'obra, silenci i discreció. — A les hores, en d'Indy ens demanà'l parer qu'habie merescut el llibre á Barcelona i nosaltres pera no descobrir l'absoluta ausencia de judicis ferem lo que s'en diu *el pagés*, demanant-li el seu parer, en lloc de dirli el dels altres, ja que no n'habien donat cap. Avui savém per en D'Indy, que en Morera ha fet *calcóm*, i ens en felicitém per ell i per la nostra terra; i ara, els crítics musicals veniders, si parlen del tractat d'Harmonia den Morera, ja sabrán el parer d'un jutje recte i autorisat, que pot servir de guia.

En la carta qu'acompanya l'article, ens demana que saludém als amics, en els següents termes, que creiém convenient publicar, donant les gracies per tot al eminent autor de *Fervaal* i al carinyós amic. El troç de referencia, diu aixís:

Et puis, faites tous mes meilleurs compliments aux amis catalans que je voudrais bien revoir et que j'aime bien aussi, parce que je sens en eux un mouvement collectif et désintéressé pour l'Art et le vrai progrès.

I are qu'havém explicat el motiu del article del compositor francès, l'hi deixém la paraula, ja que fore una tasca ben inútil fer la presentació d'un home tant conegut á Barcelona, en el món de les arts.

El seu retrato fet á París l'any passat, recorda fidelment la simpática imatge del que es l'ànima de la *Schola Cantorum* i de la música moderna francesa.

«LA COBLA DEL PENSIL»

PER S. RUSIÑOL

Le Traité d'harmonie d'E. Morera

ENCORE un traité d'harmonie! Encore un manuel de cette fausse science qui a égaré tant d'esprits de bonne volonté, annulé tant de dispositions naturelles vers l'art.

Et pourtant, quoi de plus vrai que les principes de cette science, mais aussi, quoi de plus faux que l'application désordonnée et hors de proportion avec son importance, qu'on en fait dans la plupart des Conservatoires?

La Musique est un langage continu, un art *horizontal*, si l'on peut ainsi s'exprimer; la science harmonique est *verticale* par définition, conséquemment contraire à l'essence même de l'art que nous cultivons; la Musique plane très haut dans l'espace, la science harmonique la force à prendre racine en terre et l'y maintient bon gré mal gré de par les décrets autocratiques de la basse.

C'est donc, je le répète, une fausse science que l'*Harmonie*, telle qu'elle est enseignée la plupart du temps dans nos écoles de musique, parce que l'on s'obstine à passer sous silence, ou du moins à négliger presque entièrement l'étude des trois principes qui la régissent, à savoir: la *nature*, la *mélodie*, la *tonalité*, tandis qu'on s'ingénie à embrouiller l'esprit des élèves en

un méandre d'accords inexistants, en un code solennel de règles qui, toutes, peuvent se résoudre en exceptions, enfin, à examiner à la loupe dans l'infini détail ce qui devrait être vu de loin et synthétiquement.

Oh! les accords multiples aux noms baroques comme ceux des syllogismes du moyen âge! oh! les lois d'exception et l'énumération des infiniment petits qui constituent la plupart des traités d'harmonie, véritables *casse-tête chinois*, inextricables labyrinthes dans lesquels s'égarent, inconscients, les malheureux étudiants en musique dont la grande majorité manque de l'esprit philosophique nécessaire pour ramener tout ce fatras à son véritable point de vue!

Et cependant, malgré tout ce que je viens de dire, comment en suis-je amené à venir faire ici l'éloge d'un livre sur l'harmonie?

C'est que l'ouvrage qu'Enric Morera intitule modestement: *traité pratique*, présente avec ses congénères des différences assez typiques pour être remarquées.

D'abord, contrairement à l'usage généralement adopté, ce traité est *clair*, exposant simplement les règles consacrées sans s'embarquer en des raisonnements spécieux pour donner à

«LA COBLA DEL PENSIL»

PER S. RUSIÑOL

ces règles une apparence de logique dont elles sont totalement dépourvues; ensuite, et c'est là ce qui m'a conquis tout d'abord, Morera bâtit tout son système harmonique non point sur des données empiriques, comme la plupart des didacticiens, mais sur un principe naturel qui est l'*échelle des quintes*.

Posé par les théoriciens du *xvie* siècle, repris au *xixe* par Barbereau, développé, mais non encore jusqu'à ses conséquences dernières par Durutte, le système de l'acheminement d'une *tonique* vers les tonalités claires (*dominantes*) ou vers les teintes obscures, (*sous-dominantes*) n'a été complètement étudié et exprimé en notre temps que par Hugo Riemann, résumant, en ses ouvrages sur l'harmonie, les tâtonnements, les travaux et les découvertes de Zarlino, Rameau, Tartini, Hauptmann et Von Oettingen.

De là, l'admirable théorie de l'*accord unique* en ses trois fonctions, d'où découle naturellement, non point seulement l'*échelle* mais le *cycle* (ou spirale) des quintes, théorie qui est, en somme, tout ce qu'il est utile de savoir en harmonie.

Morera consacre à la génération de la tonalité par l'enchaînement des quintes, le premier et le plus important chapitre de son traité; (30 pages sur 150) il fait bien, car là est la vérité.

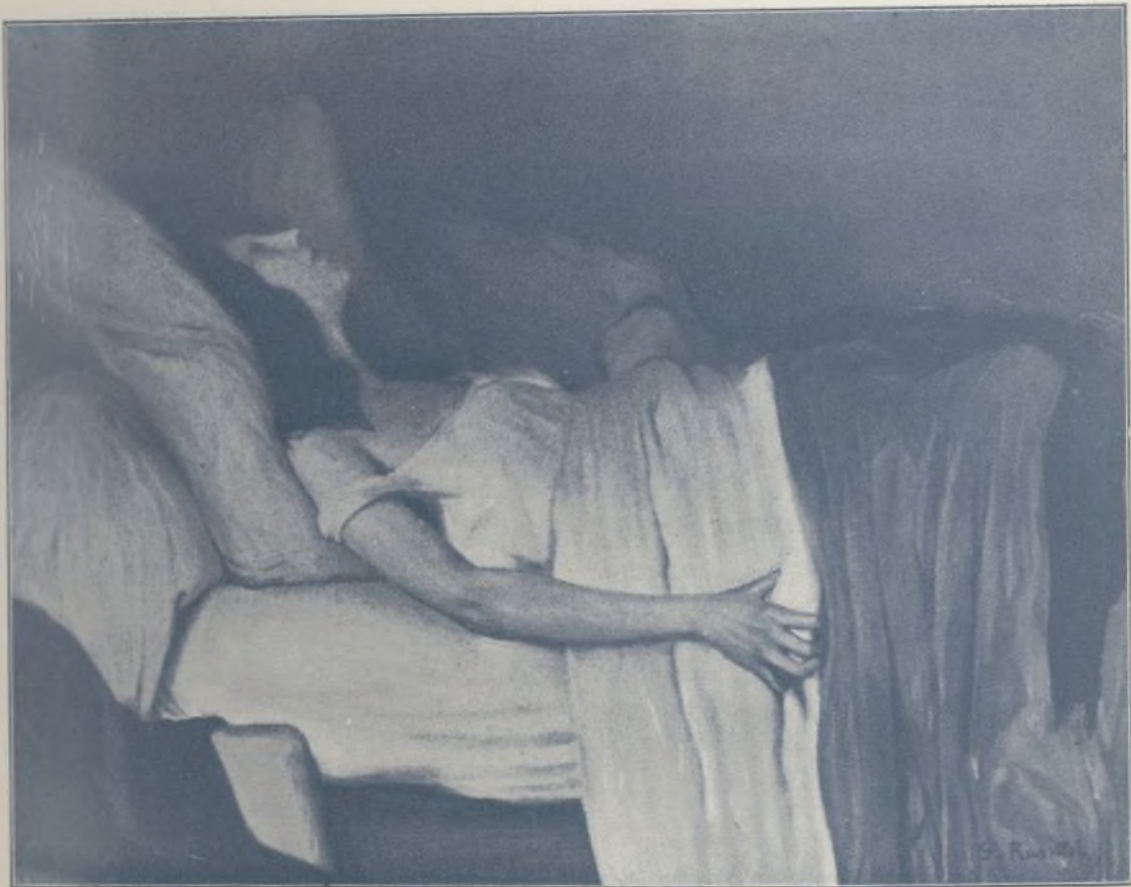
Ensuite, il expose les règles de succession suivant les formules établies, mais, j'y insiste, car c'est l'un des plus grands mérites de l'ou-

vrage, d'une façon claire, précise, compréhensible pour tous, sans employer comme les marchands d'accords plus ou moins officiels, ces airs mystérieux, ces circonlocutions, ces raisonnements soi-disant mathématiques, bien que faux pour la plupart, dont ils émaillent leurs traités pour arriver à nous prouver doctoralement que 2 et 2 ne font point 5.

C'est ainsi que je puis, bien que n'approuvant pas, en principe, l'étude de l'harmonie science, recommander sincèrement aux musiciens le *traité pratique* de Morera, en raison de sa clarté et de sa simplicité. Je me permettrai seulement d'exprimer un regret, c'est que l'auteur n'y ait point franchement adopté le système harmonique basé sur la nature, conséquemment sur la dualité de l'accord parfait qui donne très simplement la génération du mode dit *mineur*, sans avoir besoin de recourir aux subterfuges des cinq espèces de gammes mineures dont *aucune n'est la véritable*.

De plus, si j'approuve et loue sans réserve sa définition de l'harmonie qu'il dit être: «l'art de combiner les sons *selon les lois de la tonalité*», ce qui est absolument juste, je regrette qu'il ne se conforme pas pleinement aux termes de sa définition, et qu'il nous énumère comme ses devanciers, mais plus clairement, je le répète, des séries d'accords destructifs pour la plupart du principe tonal si on les considère en tant qu'*accords*, mais qui, au contraire, rapportés tous aux trois fonctions de

«LA MORFINA»

QUADRO DEN RUSIÑOL

l'accord parfait, donneraient à ce principe la force de *loi physique* sur lequel il doit être entièrement basé.

Quoiqu'il en soit, et en dépit de ces légères restrictions, je maintiens que le *traité pratique*

d'harmonie d'Enric Morera reste un précieux ouvrage didactique dont j'espère que les artistes catalans — et bien d'autres aussi — sauront tirer profit et dont je veux lui offrir ici mes très sincères félicitations.

VINCENT D'INDY

El criteri artístic-relliós de Vincent d'Indy

DEL talent musical i del art esquisit de dirigir la orquesta que té Vincent d'Indy, els músics i aficionats de Barcelona ne tenen ja format prou bell concepte. I la apreciació negativa que d'aquet talent i d'aquet art va fer darrerament el públic de Madrid, no haurà

fet més que refermarnos á tots en el concepte de excelencia en que aquí'ls teniem. Perque de la lleugeresa i de la ignorancia dels que á Madrid han malparlat d'en Vincent d'Indy en tenim tambe tots un concepte ben clar i ben cabal. A mi no'm va venir gens de nou lo que

«CALVARI DE SONEJA», QUADRO DEN RUSIÑOL

Ayuntamiento de Madrid

van fer á Madrid á n'en Vincent d'Indy. M'haurie estranyat molt qu'allí l'haguessin entés i l'haguessin aplaudit. I fins vos basto á dir que m'haurie sapigut greu que l'haguessin aplaudit, perque, lo qu'es d'entendrel....

De lo que aquí no's té encara, per lo general, una idea formada, es de lo qu'en Vincent d'Indy es i representa com á músic d'iglesia, aixó es, de son criteri artistic-relligiós, am tot i ser com es un dels professors més eminents de la *Schola Cantorum* i un dels directors més distingits de *La Tribune de Saint Gervais* de París.

I val la pena de que siga ben conegut aquet criteri formulat concretament, am senzillesa i claretat admirables, en el treball lluminosíssim que amb el títol de *L'art en place et á sa place*, i firmat per Vincent d'Indy, va publicarse en *La Tribune de Saint Gervais*.

Dexeu que parli el mestre:

«Aquell que vulga escriure la vera música d'iglesia ha de tenir fé. I aquesta, ho dic ben alt, es la primera de totes las veritats desde'l punt de vista artistic general; el creador que no creu, viva i profundament, en lo que vol crear, no es digne del bon nom d'artiste. Per-meteume perque ve al cas, i com á mot de la fin, que vos conti una anécdota personal.

«Fa uns vinticinque anys, jo era jove, entusiasta, i admirave sincerament un compositor dels que tenen totes les estampilles oficials, i del qual estava en curs d'execució un oratori de gran vol. lo formava en la orquesta qu'havia d'interpretar aquesta obra.

«Un día, aquet compositor que, no sé perque, me

«E. SUNYOL» PER R. CASAS

«distingia am la seva amistat me va fer l'honor de parlarme del seu art (no m'hauria atrevit á dir del nostre art, de tal manera me semblava per demunt de tot alló á que jo podia aspirar). I com que jo m'extasiave de bona fé amb el sentiment ver (ó que jo creie tal) d'algunes escenes relligioses, ó millor, evangéliques de la seva obra, me va respondre descuidadament: — ¡Oh: ¿sabeu? am totes aquestes embusteries jo no hi crec, pero aixó li agrada al públic.

«Confeso que la meva admiració sense experiència va rebre un cop molt fort, i que desd'aquell moment vaig comensar á dubtar del pervenir artistic d'aquell compositor. ¿Qué no tenie rahó?»

No's troba pas arreu una manera tan categórica i honrada d'entendre l'art i de practicar-lo. Alguns compositors dels que's tenen per revolucionaris i per més purs han parlat i han obrat forsa vegades com aquell que tenie totes les estampilles oficials, i després han trobat contra'ls que mercadejan am l'art com si tal cosa.

I á Vincent d'Indy, com á home de pensament elevat i de conciencia recte, no li dolen prendes, i declara ben alt que, pera ell, am tot

i tenir per verament genials els oratoris i les cantates de Bach i la gran Missa Solemne de Beethoven per exemple, aquestes obres, de un valor artistic imponderable, no poden ser tingudes com á obres sanes del art de la música d'iglesia. El compositor que's posi á compondre, per exemple, un *Agnus Dei*, i no comprenga i no senti al-hora el misteri sublim del Anyell de Deu que am sa humilitat esborra els pecats dels homes,

«MÚSIC DE LA COBLA» PER S. RUSIÑOL

en tal moment «no es digne del bon nom d'artista»; i un hom se troba en el cas de «dubtar del pervenir *artístic* d'aquell compositor».

Tal es el criteri artístic religiós de Vincent d'Indy.

E. SUNYOL

«MÚSIC DE LA COBLA» PER S. RUSIÑOL

NON-NON

La Verge Poèsia s'ha adormit;
¡que dormi, *eyapopeya!*
El foch qu'en sas entranyas duya un temps
sembla apagat per sempre.

La Poèsia dorm, temps há que dorm;
¡que dormi, *eyapopeya!*
Potser el foch sagrat no es extingit,
tan extingit com sembla.

La Poèsia dorm, pero si dorm
¡no es morta, *eyapopeya!*
Si á sos llavis no munta el foch sagrat,
palpita en sas arterias.

No li torbem el sòn, que mentres dorm
¡somía, *eyapopeya!*
Llevat la gran dormida de la mort
no hi há dormida eterna.

Dejorn ó tard vindrá á cridarli algú:
«¡Desperta, *eyapopeya!*
¡*eyapopeya*, sús!» — Y sas cansóns
esclatarán més bellas.

APELES MESTRES

La casa del silenci

(Del natural)

ALLÀ á la vora del poble de Boulogne i á un costat de la llarga i deserta ruta de Versalles, entre mitx de jardins, de toies d'abres, de fondals de verdura i d'amagatalls de flors, se trova un jardí de dolor.

Radera d'una pared i al fons d'una avinguda d'abres, se veu un gran lletrero, sortint d'entre el brancatge, que diu: «Casa de curació d'enfermetats nervioses» dessota del lletrero grans reixes desimulades per linies de arquitectura; un casal fret i simetric com fàbrica de salut i sota les parets llises, netes, noves i brunyides, i dintre d'aquellas reixes, esbeltes, primes y dorades com una gavia de luxo, les figures dels malalts; neurasténics presoners de la seva voluntat, tambalejant el seu vertig ó covant endormiscats la seva incurable tristesa; les histèriques, arraulides com si fossin flors d'estufa, ó caient com fulles seques; els malalts de la morfina sosegats pel desespero d'un afany que no han pogut satisfer, d'una sed que no s'apaga, d'una platge que no arriba, i patint á totes hores l'anyorament del repós, i les ansies d'una calma somniada; i tots allí, volantlos-hi l'esperit á l'altre banda de la reixa, correcte com les parets de la casa, passejant-se com frares reclosos de l'ordre del sofriment, com siluetes tristes, com exemplars curiosos de les modernes malalties, tancats á n'aquell museu.

* *

Desde dintre, al fons d'aquell jardí i radera de les reixes, aquells presos voluntaris per delictes de malalties nervioses, com á sola distracció i esbarjo de la mirada, no veien més que una casa, però una casa tan deserta, tan solitaria i tan túbnebre, que la coneixien tots per «la casa del silenci».

Era blanca, d'un blanc patinat per la boira que si había ensenyorit i l'abrigava tot l'any; tenie aquells colors de molsa, que crien les cases abandonades; á lo llarc de la blancor i per sobre les persianes, baixaven de la taulada aquells caminets de llágrimes que la pluja va

«CALVARI DE SAGUNTE»

QUADRO DEN RUSIÑOL

deixant á les cases amb arrugues; i voltada de un jardí am plantes esmortuïdes, petita, baixa i quadrada conservava un sagell de distinció, un deix d'ensenyorida miseria, una tristor recullida de casa noble i senyora, que aixecant-se en altre temps al fons de la soletat, s'havia vist invadida per les cases forasteres, encloent-la, arreconant-la, quasi insultant-la am l'insult dels barris nous, per les cases revellides.

Modesta d'arquitectura, mitx amagada entre les branques, i molt sovint disfumida darrera els borrallons de la neu, sa blancor de malaltia, inspira melangia, inspira l'atracció misteriosa dels palaus que semblen deshabetats, inspira sobretot aquesta vaga vuidor que porten á dintre seu, les coses que van morint-se.

Perqué la casa no era morta; es moria, agonitzava á la vista dels malalts de la casa de la salut; i aquell aire de casa qu'encara viu, però

que no viurá gaire temps; aquella suor malalta de casa qu'es destenyeix, aquella blancor de febre, feien pensar en l'agonia, en la darrera caiguda que tenen els monuments avans de tornar-se ruïnes. Les portes d'aquella casa mai s'obrien, però se sentien cruïxir; els finestrons eren closos tot el dia, però de nit deixaven anar claror i fins á voltes es badaven bat á bat, com buscant aire, com buscant neu, com buscant fredor de nit ó de mort forastera: la ximenea no anava, pero tot de sobte desprenie esgarriant-ses de calor, extremituts nervioses, per tornar á quedar apagada, i un silenci misteriós de tomba guardant gent viva es lo que donave més engoixa, més glassat reculliment á n'aquella casa estranya.

Perqué no ho era de morta. Darrera dels porticons, de vegades á la nit, entre la llum indecisa d'una grogor tremolosa, es veie l'ombra d'un vell, d'un home de cabells blancs penjant

lassis sobre d'un cap de calavera; devegades apoiant-se dessobre dels vidres glassats, ó mirant á n'el vuid de les tenebres, se veien dossiluetes idéntiques, dos siluetes de bessons, tots dos magres, tots dos de color de cera i amb els llavis moradencs com si un petó misteriós els hagués envenenat; tots dos com momies morint-se, com cossos sants, vistos radera de un vidre... en la cripta d'un fossar. Devegades, mirant-se la foscor del cel, ó el mantell de les estrelles es veie un'altre figura: una noia que podie ser una ombra, ó el deliri d'un malalt, ó bé un somni, i aquestes quatre siluetes, s'escorrien com visions, s'apagaven, es movien am mandrosa deixedés, es perdien radera les parets blanques: queien com ensomiades ó tot d'una s'aixecaven, com preses del desespero, mentres del fons de la casa, á hores fixes, se sentie un udol terrible; un udol tant llarc d'

agonia, l'udol d'un gos que plorave am veu tan esgarrifosa, que l'ànima es preguntave qui habitave aquella casa, i quin ser estrany i malfic había entrat allí dintre.

★ ★

Un día els malalts de la casa de la salut varem veure un cotxe de morts, aturat á la porta de la casa del silenci. Habia arribat quasi sol, habien entrat els cotxers dintre, havien baixat una caixa, i fent d'acompanyament á n'aquell mort solitari, havien sortit de la casa dos figures idéntiques d'estatura, d'edat, i d'esgarrifosa magresa. Tots dos s'aguantaven com dos morts erts vestits am l'última roba de dol, es tenien drets per un resort nerviós, vivien mirant-se, i pàlits tots dos i amb els ulls quasi apagats, van anar radera del cotxe, sense dirse una paraula.

«CALVARI DE SAGUNTE»

QUADRO DEN RUSIÑOL

No vá seguir ningú més á n'aquell estrany enterro que passá com un enigma per radera de les reixes, i comombres del dolor es van fondre les siluetes entre els borrallons de neu, deixant no més les petjades sobre la blanca catifa, i com un perfum de misteri que no sabien explicar-se ni els vehins d'aquells camins apartats, ni els pocs caminants que passaven.

No més corrien coses vagues de l'història de la casa, que atrevessaven les reixes de la casa de la salut, coses vagues com la boira que l'envolcallava sempre: Que era una família noble, baixada de les planures del nord, una família opulenta que ferida poc á poc per la misèria més negra, perduts i degenerats, s'havien acurruat á dintre aquelles parets blanques com qui es reclou á l'ermita de la fredor i de la mort: qu'el que duien á enterrar era el pare dels bessons que seguien á l'enterro, que á la casa hi quedava un altre noi, i un gos blanc, que no la deixava mai, i que tots s'anaven morint d'un veneno misteriós, d'un mal qu'els feia somniar desperts i els feia dormir somniant, d'un mal que feia estimar la mort, d'un mal qu'anava assecant el cós i encenent el foc de l'ànima. No més corrien coses vagues; com rastre d'aquell enterro, van corre tot aquell dia, fins qu'al vespre rebuts per l'udol del gos apoiantse l'un am l'altre, van arribar els dos bessons, com dos sers agonitzants i borratxos d'algun nectar suïcida. Van tancar-se á dintre la casa blanca; per un moment vá agitar-se aquella tomba de fret; com per un ressort estrany es van obrir les finestres, i ia obertes de bat á bat vá callar el plorar del gos, i vá tornar á regnar el silenci; un silenci buit, un silenci de interior de piràmide, un silenci que no movia ni el llum d'un fanal com una llantia impassible de claror, com debía ser la flama que feia llum al sarcòfag dels soterranis de Memfis.

* *

¿Qu'era aquella casa? ¿Quins sers eren els que s'enterraven en vida? ¿Per quins etzars de la desgracia s'havien reclós allí dintre? ¿Quina llei del fatalisme els conduïa á la mort, á una mort premeditada, á una mort volguda i terrible? ¿No era possible d'anar i

trovar les arrels d'aquell arbre de noblesa i com s'havien corcat fins á donar aquelles flors qu'es morien sense sava; saber per quina pendent havien anat rodolant fins á caure congelats á n'aquell desert de casa; saber qu'els duïa á la mort; però el veneno qu'ls mataba, si era un secret per totom no ho era per molts malats de la casa de la salut, que sofrien del torment de no poguerne morir. El balsem suïcida, el nectar del bé i del mal, l'ensopiment de la vida am les ansies del no viure, ia sabien els malalts que sols hi havia un esperit que tingues aquell poder; l'esperit de la Morfina; aquell esperit aïmat com la sombra del repós, i crudel com un torment que fa somniar en l'agonia; qu'apaga la sed del cor i el malaheix consolant-lo; qu'adorm les fibres del cós i desperta les de l'ànima; d'aquella hermosa Morfina, Sirena de veu melosa, Fada del amor al somni, Vetlladora de la pau, i dolça visió del repós; d'aquella infame Morfina, cortesana de la mort, Guardadora del torment, Font de sed, i falsa i traidora amiga am llavis de tentació i boca am bava de vípera, i cor am sang de pantera. Comprenien els malats, qu'aquelles hores de calma pero de calma enganyadora de la casa del silenci, les donaba la Morfina; qu'aquella grogor macabra la portava la Morfina; qu'aquella febre nerviosa que fins feia tremolar á les mateixes parets blanques, venia de la Morfina; que era Ella, la que apagava la vida, la que daba esgarrifors, la que amb els seus dits de Marquesa i dorades ungles d'arpa, escanyava á la quieta, á n'ls estranys suïcides de la casa del silenci.

* *

I ho fou cada dia més d'enigmàtica i silenciosa la casa de la quietut.

Aquell solitari enterro semblá qu'en criada d'altres; semblava el guia fatal del camí del cementiri. Ni un soroll, ni un sospir, ni un alé viu, sortien ja d'aquells vidres entelats; ni un ¡ai!, ni una queixa passava per les parets, quina blancor s'esgrogue-hie com el color de les fulles de una gardenia pansida; fins els udols d'aquell gos s'anaven tornant més fons, més llargs i tristos, fins el fanal s'aclucava poc á poc; i á no ser que alguna volta encara

es veien passar les ombres de les figures movent-se, com algues mortes á n'aquell mar sense onades, s'hauria pogut ben dir que la claror de la vida s'habíe apagat per sempre.

Tan sols á n'aquells moments; els ulls de radera els vidres, es miraven am dolor de desesperació els de radera la reixa, i eran mirats d'igual modo. Per un etzar del destí, els condemnats á morir-se de la casa del silenci, miraven als morfoníacs de la casa de la salut, amb ansies

de arrepenir-se; i els condemnats á curarse, com un suplici de Tántal, veien com una esperança la llibertat de la mort, á radera d'aquells vidres. Els de fora, en les hores d'agonia es miraven el remei sense força per llensar-si, i els de dintre á n'el torment de les ansies de la calma tan somiada, cridaven desesperats: Ditxosos els lliures de poguerse dar la mort... I uns i altres tremolaven per morir i tremolaven per no viure.

SANTIAGO RUSIÑOL

Cant de les Neréides

(Fragment del drama líric-musical *Hero i Leandre*)

Ohé! sortiu del fons, germanes;
sortim, que nostra es la nit;
de nostres bullentes planes
l'home poruc ja ha fugit.

De les amigues boirades
el negre estol ja s'ajau
am feréstegues ullades
aclarint nostre palau.

Am ses riallades selvatges
que retronen per l'espai
xisclarém vora les platjes
tots els cors omplint d'esglai.

Ay! de l'home que s'arrima!
Llisca (xisclant) relli-i-isca!

A mercé del vent que xiula
la gran cabellera d'or
germanes, are espargiula
tot cantant feréstec chor.

Nostra es la mar; ja no es blava
ni la remou un sol rem
ja de l'home no es esclava;
am les onades dancem.

Ohé! la mar ens ensuma
i al arribar al seu fons
entre montanyes d'escuma
nos escup á tombellons.

Ay! de l'home que s'arrisca
Llisca! relli-i-isca!

Mireu d'una á l'altre riva
aquets gegants remugalls!
es Poseidon que are arriba
atiant furients cavalls.

Demunt son carro ja udola;
pás el nostre sobirá!
sota les rodes tremola
tot espantat l'occeá.

Agitant ventades branda
son formidable trident
esquinsant de banda á banda
en mil llamps el firmament.

Ay! de l'home que s'arrisca!
Llisca! relli-i-isca!

Seguint sa boja carrera
van mil trítors rebassuts
empaitantse al seu darrera
per les negres solituts.

I un clamoreig espantable
aixequen ja mar endins
bufant amb alé incansable
en grans caragols marins.

I en alegre escampadiça
correm seguintlos d'aprop
entre boja xiscladiça
am incansable galop.

Ay! de l'home que s'arrisca!
Llisca! relli-i-isca!

MANEL DE MONTOLIU

«HENRY ROUJON», DIRECTOR DE BELLES
ARTS, DE FRANÇA, PER R. CASAS

O EXILADO

(Inédita)

No fundo da prisão, lôbreco húmido poço,
— Nu, de chagas coberto, em leito de agua e lama,
O príncipe exilado, o bello e nobre moço,
Padece. Em vão padece, e se contorce, e clama.

Lá, no horror da masmorra infecta e tenebrosa,
Chega a causar-lhe inveja o antigo Prometheu.
Este, ao menos, do mundo as harmonias gosa;
O ether é seu, é sua a luz, o mundo é seu.

Mas elle? pode acaso, em protestos invictos,
Iras, desdens lançar contra Zeus soberano?
Ronco está de gritar; ninguém lhe escuta os gritos.
Nem se commove o Fado, o intangível tyranno.

Rudes heras os pés lhe amarram; em desordem,
Espinhos a calhaus os laceram; reptis
Viscosos por seu corpo esgueiram-se; elho mordem
Cobras de trêda baba e de dentes subtis.

Ensanguentado, emtanto, e dolorido, e lasso,
Na altura fila o olhar que as trevas fazem turvo,
E, por escassa fenda aberta para o espaço,
Vé sobre os montes, longe, o ceu diáphano é curvo.

E segue na amplidão as estréllas eternas,
E cada noite as mira, immovel, a scismar,
Horas, horas sem fim; milhões de coisas ternas
Lhe entram na alma, lhe dão desejos de chorar...

E apiedada talvez, a manhan, en sêgrêdo,
Traz-lhe nas claras mãos, todas frescas de orvalho,
Trinos de aves, ciciar de brisas no arvoredro,
Efluvios triumphaes de saude e trabalho.

Certas flores, até, curiosas ou meigas
Para espial-o, ou sourir-lhe um pouco á solidão,
Abandonam sem pena esmeraldinas veigas.
E debruçar-se vem da trágica prisão.

Para ó Triste, o fulgor dos astros diamantinos
E a caricia aromal dos cálices vermelhos
Mesclam, fundem num só seus prestígios divinos;
E elle, com a reza, se prostra de joelhos...

Então, voltam-lhe á mente as preces e as cantigas,
Que na infancia aprendeu; com ingenuo fervor,
Murmurando-as, evoca as illusões amigas,
Sonhos jovens de glória, e chimeras de amor...

Chimeras, sonhos são extranhos e distantes,
Inaccessiveis como as flores e as estréllas,
A que debalde estende as mãos febricitantes
— Aquellas magras mãos, que nunca hão de colhel-as...

CARLOS MAGALHAES DE AZEREDO

« RASTAQUOÈRES »

PER R. PICASSO

Les fleurettes

A l'INCONNUE, à CELLE que j'attends pour éclairer la désespérance de mon âme meurtrie.

C'ÉTAIT un soir de tristesse et de brouillard noir. La ville subissait le spleen; elle semblait perdue en des profondeurs d'Océan, et sa rumeur incessante psalmodiait sourdement, comme sous des arcades lointaines. A errer, nonchalant, avec un masque d'ennui douloureux, j'éprouvais la morne désespérance des caravanes parmi les sables infinis. Des façades se dressaient, obscures, sans joies, accablées de poussières fantomales. Je les longeais avec le frisson aigu que donne le voisinage d'un cimetière solitaire au milieu des campagnes ténébreuses. Presque tous les portails étaient ouverts... Sur quels gouffres?...

Des gens y plongeaient; les uns faisaient sonner leur gaité; quelques rares silencieux paraissaient voilés de cagoules... Et tous s'en allaient vers le courant de l'inconnu...

M'étant arrêté sur un seuil, j'eus subitement la sensation de me trouver au bord d'un charnier... Je me figurai alors que toutes ces maisons étaient des charniers insondables... Oh! ces murs frissonnants de douleur et d'horreur!

Une rue m'apparut, prise en des vagues stagnantes; mes pas y déchiraient des floraisons visqueuses; des algues de deuil m'enlaçaient les jambes; des formes de ténèbres m'enveloppaient; je me crus au profond des mers. Je songeai au velours des murènes, à la stupidité des congres... Des ponts gigantesques, au loin, s'érigeaient; on eût dit d'énormes paquebots en détresse. Les lumières étaient des phosphorescences morbides...

Un boulevard s'allongea en steppe interminable. Plus loin, je me figurai au milieu d'un désert de vase.

Une rue tortueuse et très longue, évoqua des berges grasses d'herbes et d'arbustes fluviales, reflétés par une eau silencieuse, alourdie de fanges humaines, charriant infiniment des épaves...

Soudain je me trouvai devant ma demeure. Chez moi, la lampe allumée, une seconde de bonheur m'effleura. Puis, de nouveau, le fardeau noir que je trainais par les rues, me fit ployer misérablement. Je crus entendre un sifflement. Avec moi était entrée l'âme du brouillard. Je vis se débattre la flamme de la lampe. Un suaire m'enserra. Je m'assis. Une feuille blanche s'étalait sur ma table; elle me sembla un vaste désert. Mon regard pesa sur les livres, rangés devant moi. Je les détestai. N'étaient-ils pas pleins de misère, de désolation, de fantômes, chargés de toutes les poussières séculaires? Les vieux, comme des sarcophages, enfermaient des pensées momifiées; les neufs, aux couvertures éclatantes, se débattaient en des affres ou s'effeuillaient en des tourbillons venant du NÉANT. Pauvres livres ressassant de vieilles psalmodies, la plupart sans art, s'enorgueillissant des oripeaux, toujours les mêmes, qui traînent depuis la Genèse!

Je fouillai dans un tiroir pour y chercher

quelques lueurs de mon passé. Des figures parmi des lettres. Tel portrait me rappela des heures tumultueuses d'ivresses et de fièvres. Un autre fleura des fards de coulisses... Les lettres surtout m'attirèrent; des mensonges y frémisaient encore au milieu d'amoureuses puérilités; les unes criaient des désirs désordonnés; quelques-unes débordaient d'une ridicule sentimentalité; il y en avait de simplement implorantes. Et que d'incohérences! Des lignes rapides et grimaçantes sifflaient des colères...

D'un papier jaune tombèrent des fleurettes, toutes menues, desséchées, décolorées, sans parfums... Elles ressemblaient à des ailettes de bestioles qu'on trouve, mortes, en des corolles. J'en ramassai une. Des vestiges de violet de mer, autrefois jolî, maintenant tachaient les délicats pétales... Je me souvins lentement.

* *

Je revis des falaises, une mer d'enchantement, des champs de myrtes, sous un ciel toujours limpide, je revis l'humble village corse, au fond d'une crique, non loin d'une maisonnette où, cet été-là, je demeurais...

Le jour, mes heures étaient prises, en cette solitude sereine, par un livre que j'écrivais, et par des contemplations illuminant mes flâneries exquises, molles... La porte de mon jardin donnait sur des étendues de myrtes dont le parfum ne me lassait jamais. Ce parfum, plus pénétrant la nuit, avait comme un charme de chair... Dès les premières étoiles, je m'en allais parmi les myrtes où je sentais flotter en moi tout l'inexprimable délicieux de cette nature sauvage, passionnée... Chaque frisson de feuille, par une répercussion mystérieuse, enchantait mon âme d'une vibration éolienne.

A la nuit tombante, là, je rencontrai une jeune fille que j'avais à peine entrevue sur son seuil, au village, où j'allais quelquefois, aimant à me mêler aux humbles.

Elle semblait, porter l'auréole de la lune. Debout, très droite, pensive, elle se tournait vers la mer où frissonnait un immense sourire pâle... Sa beauté me frappa. Le glauque de ses prunelles brillait extraordinairement... Que considérait-elle?... Elle entendit mon pas, et

elle me laissa goûter, un long moment, la suavité caressante, adorablement naïve, de son regard, de son doux regard, humide de religieuse émotion. Je la vis sourire... Ce sourire était une lumière tamisée par des verrières.

Je ne pus m'empêcher de convoiter les tendresses de son cœur et de ses lèvres où il y avait de la douceur de sanctuaire.

Elle me dit son nom: Myrta. Elle me dit sa vie simple, heureuse, ornée de songes. Elle aidait ses parents aux champs. La nuit venue, elle sortait pour s'en aller, seule, libre, escortée de délices et d'aromes, par les myrtes ou le long de la mer... Pendant que sa voix résonnait doucement dans l'haleine des feuilles, que ses yeux attiraient à eux tous les rayons de la nuit, je l'enveloppais des voiles de mon extase... J'aimais Myrta. Je le lui dis, un soir, sur des pentes marines... Elle se baissa, cueillit des fleurettes, et me les tendit:

—«Votre cœur, dit-elle, a-t-il leur sérénité?... J'ai foi en leur parfum qui m'est plus cher et plus précieux que l'amour humain. Je n'aime qu'elles, et ne veux aimer qu'elles. Elles son faites un peu de solitude bleue, un peu de l'humilité de Jésus. Des fièvres traversent votre esprit et votre chair. Votre amour, si je l'accueillais, me meurtrirait, nous meurtrirait cruellement, malgré sa grande ferveur. N'essayez pas de m'éloigner de ces corolles, de la mélodie de ces choses simples, de toute cette nature où mon cœur se repose avec béatitude, et qui, seule me donne la force de vivre, sans dégoût, n'essayez pas de m'arracher à mon modeste idéal... Gardez ces fleurettes... Je vous les donne en offrande de ma chaste amitié.»

Quand je quittai le village, depuis cette nuit, je n'étais plus allé vers les myrtes, vers la mer, dans la crainte de troubler la silhouette pensive et divine de Myrta.

* *

Maintenant, une joie m'était venue. L'âme du brouillard n'était plus. Je ne sentais plus mon fardeau noir. J'avais au cœur une grande nostalgie de lumière, de voluptés pures, de parfums corses... O chères fleurettes, cher souvenir!...

LORENZI DE BRADI

LLUM I HARMONIA

Remor de trons horrible,
 remor de pedregada
 batent furiosa's vidres
 m'ha despertat aquesta matinada
 i he frissat am l'horror de les tenebres
 i he malehit tot violent desordre
 fins que tremint d'esglai he clòs els ulls
 marmotejant mos llavis suau pregaria
 á la Llum i Harmonia redemptores.
 La claror riallera del nou dia
 victoriosa ascendint per les esferes,
 i els preludis del himne de la vida
 resorgint de la terra ja desperta
 m'han despertat al fi ¡oh! salve! salve!
 ja la gran meravella s'es complerta!
 i am tremolor de joia he obert els ulls
 rabejant en la llum tota mon ànima.
 Blavejant el bon cel com me somreie!
 i am dolces veus la terra'm convidava;
 pare i mare eternits que á son fill deien
 qu'oblidés llur rancunia inexplicable.
 I com se llença al mar qui un tresor cerca
 al dia, m'he llençat plé de coratge;
 i el meu cap i el meu cor gitant ses ombres

van á rebre'l bateig de la Llum santa
 i surtint del caòtic mon dels somnis
 am l'Harmonia de la terra dançan.

PRIMAVERA

Pér tots els camps
 un gran amor tota la Terra agita;
 com un gran cor tot'ella ja palpita
 inflada ab nova sava qu'ardent puja;
 novella esposa que se sent ja mare,
 fecondada molts jorns per dolça pluja,
 devant del Cel espós, son sí cubrint,
 am vergonyos somris d'un vel se para
 ... el camp ja va florint.
 De dia en dia
 un gran amor ja tot el Cel encen;
 com ull enamorat tot somrient
 cada día blaveja am llum mes pura;
 nou espós, per mirar la Terra aimia
 el retorn de la llum ell apressura
 cada mati, i llavors tant s'hi extasia
 á la Terra ja mare contemplat
 que en l'adeu del cap-vespre més s'hi atura
 ... el dia's va allargant.

MANEL DE MONTOLIU

«CALVARI DE TORRENTE»

QUADRO DEN RUSIÑOL

HEMEROTECA
MAYOR
MADRID

HEMEROTECA
MAYOR
MADRID

Ayuntamiento de Madrid

AYUNTAMIENTO
DE MADRID

«EL MERCAT DE VALENCIA»

QUADRO DEN RUSIÑOL

Henry Roujon

NO fá gaire temps que va visitar la nostra ciutat el Director de Belles Arts de França, M. Henry Roujon.—Com aquí ningú dirigeix res, el tractarem i ell hi correspongué, com si fos el director de les nostres Belles Arts i atesa l'educació que'n podriem dir *superior* de la majoria dels nostres artistes joves i vells, sense humorisme se pot dir que les nostres Belles Arts cauen més sota l'esfera d'acció de M. Henry Roujon que no pas dels Senyors que provocaren les espifiades de l'última Exposició Universal de París en la Secció Espanyola.

Ja ho sabem que á l'instrucció pública se'n haurien de cuidar de tot aixó, pero no's coneix en res; sí en Daniel Urrabieta (Vierge) es un

gran dibuixant, figura entre'ls artistes francesos, fins oficialment; en Roujon l'hi doná la llegió d'honor que porta en Vierge en el trau del gec sense cap cinta de la seva terra. Si en Zuloaga fou *refusat* per el comité espanyol de l'Exposició Universal de París mentres les seves obres eren adquirides per el museu del Luxemburg, i si no vol exposar mai més á Espanya, no es pas per culpa de la direcció de Belles Arts de França ni dels artistes francesos, que l'han nombrat soci de número, de la seva internacional i artística societat. Si en Casas i en Rusiñol no més són artistes de segona medalla á la seva terra i dignes de primera, ó de ser comprades llurs obres per les col·leccions del Es-

tat, si tot aixó passa i aquí's discuteixen noms nostres que son respectats á fora, es doncs ben clar que podém rebrer en els nostres estudis, la visita del Director de Belles Arts de França, gaire bé com si fós el que's cuide de les nostres obres, com deurien fer-ho el directors d'aquí, que no existeixen. I no's digui, que tirém l'aigua cap al nostre molí, perquè avans qu'á Madrit, triomfá en Sorolla á París, i allí han premiat la lloable carrera d' un artista tant genuinament espanyol com es en Madrazo, donant-li la roseta roija que l'Estat francès pinta en les gires dels trajos dels artistes, á cambi de la pintura qu'ells deixen pera l'engrandiment de la cultura nacional.

M. Henry Roujon, dirigeix les Belles Arts, am l'eclectisme que tant bé maneijen els francesos; condecora als que surten de les escoles, pero també's recorda dels heterodoxes que la pintura oficial no pot admetre overtament.—I aixís, si es el superior gerárquic dels Bonnats, dels Détaille, Gerômes i Bougueraus, es al mateix temps l'amic dels Monets, dels Sisleys, dels Pissarro, den Degás, den Rodin i de totes les glories artístiques franceses i estrangeres, que poden ser admirades per el món sencer, encara que no siguin de l'Academia. — I aixó es degut á que en Roujon, fá més de dotze anys que's cuida de la Direcció de Belles Arts, i que avans d'arribar á un lloc tant preeminent, ja treva-

llave per la pintura, l'esculptura i l'arquitectura de la seva terra, desde'ls cárrecs més humils als que sapigué donar el llustre de la seva intel·ligència, en els temps ja llunyans den Paul Bert i en Jules Ferry.

Acompanyat del simpátic diputat d'una part de la Catalunya francesa (Pirineus Orientals) en quin Yacht viatjave en Roujon, i del Director de *La Dépêche* de Tolosa, M. Huc; del arcalde de Port-Vendres i d'altres amics, visitá el Director de Belles Arts de França la nostra antiga i hermosa Seu i la que alça el geni fantasiós den Gaudí; el retaule den Dalmau i les quatre teles de Llotje; San Pau del Camp, els museus del Parc, la nostra Diputació, el casal den Güell i els xamosos defores montanyencs de Barcelona, sense descuidarse de veurer distingudament les obres dels pintors catalans coneguts á París, com ho son en Rusiñol, en Casas, en Nonell i d'altres sense esceptuar en Mir encara que no haigi enviat mai res als salóns.

Am la seguritat de que la visita del jove Director ni será l'última ni resultarà inútil pera les nostres belles arts publiquem l'esboç de retrato que'n Casas l'hi pogué fer durant la curta visita al estudi i á la redacció de *Pèl & Ploma* i'l saludém com un amic que es intensament i de temps, de tot lo que pertany á Catalunya, pera la que sent particular atractiu la seva generosa natura de gascó.

PINCELL

El malalt crònic

EL senyor Romagosa, era un senyor am fortuna fincada, esposa propia, quatre filles escalonades, i una malaltia crònica.

El senyor Romagosa era espós, era pare, era propietari ric, però si hagués hagut de posar un títol á les tarjetes de visita, que marques ben clars els seus mérits, hi haguera tingut de posar: *Sr. D. Pere Romagosa. Malalt crònic, Malaltia acreditada, am marca definitiva.*

El ser malalt crònic había passat á ser per éll, desde ia feie molts anys, una manera d'ofici, la seva carrera, el seu estament, la seva des-

gracia i quasi la seva vanitat. Contava els anys de sofriment á n'ls parents i masovers, que volien escoltar-lo am la fruició guerrera que un veterano am patina conta les seves batalles; esplicant els seus dolors matave les hores millor que jugant á la manilla; s'alavaba de ser el malalt més antic del districte, el baldat *decano* i el *Champion* de la seva malaltia; s'haurie jugat una finca am quansevulga altre crònic de qui viuríe més temps i de qui patiríe més; i de segur que si algún curandero dels bons pèl miracle d'alguna herba miraculosa, tot d'una s'ha-

gués curat de *repente*, tirant-li la salut per sobre, un cop passada la llum de novetat, li haurie quedat á dintre com una especie de recansa, un si es ó no es anyorament de ia no ser aquell malalt crònic, de tants anys, i de tant crèdit.

Perqué en quant á crònic, ell era el més crònic que registraben les cròniques. Un cas preciós, un cas bonic, un cas de llibre de text, un cas d'academia, un cas mèdic d'aquells que s'passa de má en má la facultat reunida en sessió plena i permanent. Ia de noi vá pujar amb un esplet de malalties que no se les mereixie, va pendre estat de matrimoni en un *alto* de convalecencia aguda, per recaure desseguida en plena lluna de mel; va anar tenint en quatre oassis d'una salud interina, aquells quatre regalets de fruit de benedicció, i un cop tingut el rader, había plegat de fer mal, de fer bé, i de fer negoci, i s'había plantat de crònic per *secula seculorum*.

Desde aquella hora i moment, i per començar els estudis, había estat deshuciat més de vint vegades. Semblava que les consultes i tenien un *puntillo* en aixó de deshuciar-lo. En trovant-se dos metjes junts á l'espona del seu llit ia tenie deshuciamment segur però ell no era home que s'espantés per deshuciamment més ó menos. Impossibilitat com estava de pantorrilles per avall, tarat de genolls per amunt, adolorit del ventrell, plé de vent el pit i els ronyons de sarra, conservava á tot portar una cara saludable de persona satisfeta; tenia un somriure afable de sana resignació; un somriure de *fenómeno* que salude als visitans que han pagat entrada per veurel; un aire de malalt de mérit, que's deixa ensenyar, perque aprenguin els estudians de terapéutica, i fins els doctors passats; una cortesia noble, digne i serena, queixant-se am modus, i criansa i gemegant

am la cordura filla d'aquella gran práctica de gemegamenta crónica.

Semblava viure, després de tants anys de patir, per mantenir la malaltia, per corsecar la familia, i per burlarse de la ciencia. Els metjes i fins els curanderos quan l'habien deshuciat, ia no sabien que ferli. Els uns deien que el ventrell se li tornava ácit com una llimona verda; altres qu'era un ram de sang, altres que no au era un ram, qu'era tot un abre que si li arrelave per dintre, i li feie molsa reumática, á les plantes de les mans, dels peus i per tot aont tenie plantes; aquets deien que tenie tots els budells capdellats, com una troca embullade, aquets qu'es gastava sense solta tot el quarto de la melsa i fins hi había qui deie que tots els mals li venien de tirarse pedres al fetje...

Aixó darrér, es l'únic que la seva dona no creie. ¡I que s'habie de fer! Deie ella, amb aquet posat que té de viure en un bany Maria! Qui s'en tira soc io, de pedres al fetje. Però ¿ell? Vaya un, ¿ell! Pateix, no li *quito*, però pateix amb un sossego, amb un ordre, i amb una tossuneria, que io crec. ¡Deu me perdoni si peco! qu'el día que no patís au trovarie á faltar. Ell té'l mal, però qui pateix som nosaltres. Creguint-me, continuava dihent,

malalts de mena tan crónica, sofreixen i fan sofrir de tal modo, que io au dic moltes vegades; seria millor per tots, que Nostre Senyor se l'emportés am tots els coneixements donant-li una hora ben curta.

A poc á poc, —contestava l'*interfecte*, entre ai! i ai! — Io no porto pressa d'anar-men. —Io ia tinc práctica á patir. — Dons io á n'el teu *puesto* deie ella no voldrie patir tant. — Si no au faig espressament reprenie ell, que he de fer pobre de mi ¿morirme? morir-me á les *males*? — Deu nos en guart contestave la esposa. No vull dir aixó. — *Ell*: ¿Dons, qué?

«EL CAPVESPRE DE FRINÉ»

DIBUIX DEN RUSIÑOL

«EL XIPRER DE LA SULTANA» (GENERALIFE DE GRANADA), QUADRO DEN RUSIÑOL

«PASSEIG DELS MONJOS» (MONTSERRAT),
QUADRO DEN RUSIÑOL

Que no au veieu que á les bones no hi valen les medicines. — *Ella*: Perque t'habém mimat massa. Diques, qui t'aurie cuidat tant, i tans anys, i am tanta *perfidia*: Ai! senyor! al pensar que malalts tan crònics, serán un gran destorb, al *seno* d'una familia? *Ell*, tot manso: I io no au soc, un destorb? *Ella*, am calma: Au ets algunes vegades, au ets sovint, au ets quasi sempre, au ets sempre, que no et fás càrrec que els malalts no tenen dret á malmetre la salut, dels que están bons per cuidar-los.

¡Pobre crònic! au era sempre de destorb! Au era tant, que no sabien que fer-ne, ni aont posar-lo, ni aont enquibir-lo, ni aont dur-lo. Devegades, distretes am la bugada ó donant ordres á la cuina, s'el descuidaven á n'algún recó de la casa i no l'anaven á buscar, fins que'l crit se feie massa pesat; devegades els coixins li queien á sobre, i el trovaven mitx

colgat i esbufegant, com un cadell perdiguer; molts cops el treien á soleiar al terradet, i distretes el tancaven fora, i allí pasave hores i hores, prenent banys de sol, si en feie, ó de pluja, si plovie; un día va pedregar, i va rebre tota la pedre, un altre s'el van deixá al bany i va estar en remull cinc hores el mateix qu'un peix malalt, i ell no obstant, am tot i el patir, i el jemec, i els banys, i els llamps i la pedregada, (i encaparreu-se amb els malalts!) ell sempre aquella taleia, aquell gran empenyo en viure, quant tan bé li haurie fet Deu (segons deie ella, am rahó) d'endurs-el d'una vegada á la seva Santa Gloria.

Un empenyo, aixís de patir: tan obstinada perfidia, no la podia alabar cap persona enrahonada; perque á mes del mal de migransa que daba á tots els que l'estimaven, i que no i'haurien volgut veure sofrir mes, á mes del

«LORENZO DI BRADI»

DIBUIX DEN PICHOT

gasto, que encare que pagués ell, no se li planyíe res, tan i tan anar allargant, fins arribava a destorbar el casament de les noies. No podien tocar el piano am tota aquella expansió que necessita l'instrument; habien de cantar a mitja veu,—privant-se del dessarrollo,—el vals de les olas, i fins l'estrella *confidenta*; habien de ballar de puntetes, i quan arribave un preten-den, dels que valien la pena, perquè no vegés tantes llàstimes, i es retirés enternit, tenien de desar a corre cuita a darrera d'un *biombo*, o a l'alcova, o a la banyera, o al rebost, o alli aont podien aquell tossut de malalt, que patíe, i repatíe, i no's cansave de patir, ni de fer patir a la familia, i als *novios*, i als vehins, i als metjes, i a tota la parentela, tot per aquell punt de viure sense solta i sense modos.

Alló no's podíe aguantar. Que li haurien de dir a l'últim que feie temps feie nosa? ¿Qué no au coneixíe am la mirada? ¿Qu'era just qu' am tants de mérits adquirits al peu del llit, fés guar tan la viudetat a la seva pobre esposa? ¿Que les habíe d'enterrar a totes am la seva flema i *paxorra*? ¿Que no li tocave morir-se? ¿Qu'

esperave tanda? ¿Qué potser volíe estar bó, per anarsen a la tomba? ¿Qué no s'habíe tingut prou prudencia? ¿Qué no abusave d'aquelles pobres dones perquè eran débils i dócils?

No hi habíe més remei! Ia que no si ajudave ell, s'habíe de pendre un determini. La juventut passava, els novios passaven alts, venien els balls de máscres, i alló era un encantament. Ia que ningú's decidíe, ni elles, ni el delinqüent, varen pendre el determini de tenir l'última consulta, i qu'els metjes ho resolguessin.

Van anarhi, i ells que resolien tans cassos d'una manera sobtada, van resoldre lo que resolien sempre en tractant-se d'aquet cas; desu-ciarmo altre vegada, acordant: Que tenien crónic per anys, qu'es mediqués la familia, per resistir els sofriments qu'*Ell* aniria donant-los, i que s'en rentaven les mans. El seu mal era massa crónic per poder esperar un repenta. Curarlo no podíe ser, deixar-lo de fer patir i que patís la familia, era picar en malalt fret. No hi podíe ni la mateixa familia, ni ells, ni totes les medecines per innocentes que fossen!

SANTIAGO RUSIÑOL

Teatres wagnerians

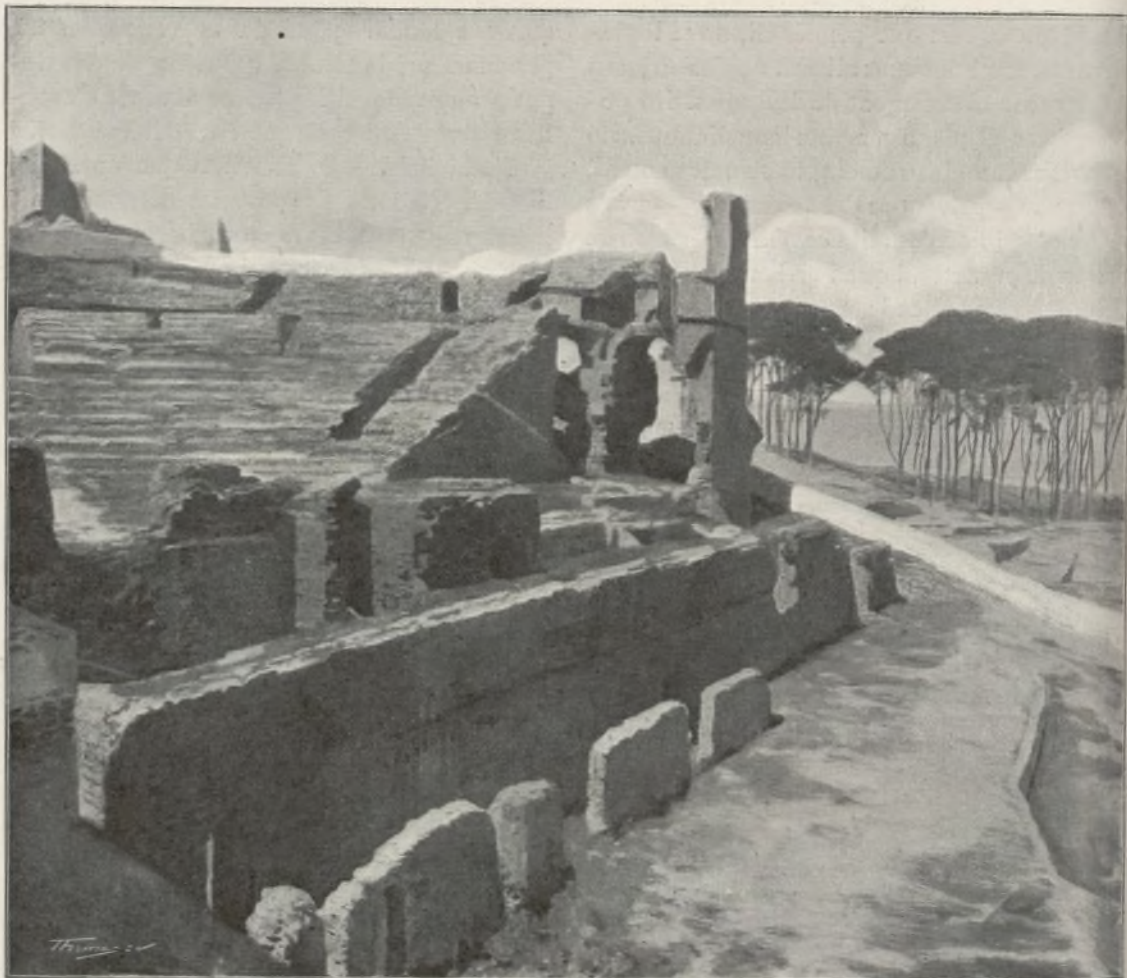
BAYREUTH i ses representacions serán sempre un somni de fades pèls iniciats que no hagin visitat la ciutat wagneriana, aixís com pèls afavorits, un recort de plaers inesborrable.

Hem fruit el derrer cicle dels d'enguany, (bodes de plata de la inaugural) format per la tetralogia *L'anell dels Nibelungs*, *Vaixell fantasma* i *Parsifal*, més no tenim paraules pera remarcar l'emoció fonda, fondíssima, que l'obra prodigiosa ens ha deixat. Perque allí tot está previst amb una clarividencia sens parella, interpretat amb una precisió, quasi matemática; i quan tots els elements de que disposa la ciencia moderna s'usan de bona fé i am honradesa al servei d'una inteligencia poderosa, com passa a Bayreuth am l'obra de Wagner, el resultat es perfecte a tot ser-ho: per axó l'im-

presió en nosaltres fou intensa, de les qu'arrel-len, en nosaltres qu'estém fets (no acostumats) a veure posar les obres mes series amb una dexadesa a voltes criminal.

Peró lo que sorprén d'aquexa realitat es que la música del gran filósop quedi sempre com a cosa secundaria, contra lo que'ns tenen ensenyat els directors a la italiana; la música es un dels molts factors que contribuexen a la impressió general; perquè en les obres de Wagner l'orquestra, els cantants, les decoracions, els efectes de llum, tot, té importancia capdal, i allí s'atent a tot am la més rigurosa escrupulositat, si bé no sempre am l'éxit que's podríe desitjar. L'orquestra, reclutada entre lo més escullit de les millors d'Alemanya i Austria, i concertada pèls caps d'ala del wagnerisme durant un mes seguit d'ensajos, es de lo més pér-

«TEATRE ROMÀ»

ESTUDI DEN RUSIÑOL

fecte, que sentir-se puga; pareix impossible els efectes de sonoritat que d'ella s'obtenen sens ofegar may la veu dels cantants-colocant-la degudament sota el nivell del escenari; á voltes s'ouen remors incomprensibles, altres cops dolls d'armonies que s'inflen i esmunyexen com ventades passatjeres ó devassalls melódics persistents que s'axamplen fins á reventar, sense ferir mai les orelles, sentint sempre am fruició les dolçors d'aquell metall de sons pastosos i suaus: el qui no ho ha sentit no'n té una idea, però no hi ha dubte qu'el dia qu'els empresaris i directors de teatres d'òpera es decideixin á introduir aquexa reforma en llurs colisseus—suprimint de pas els palcos-proscénis haurán fet un gran servei al art dramàtic-musical.

Els chors están formats am primeres parts de teatres de segon i tercer ordre, ensajats tam-

bé am temps com les orquestes, movent-se homes i dones, com gent que viu i sent, mai com soldats arreglerats ó col·legis que van á la professó; ben vestits, sens uniformisme, ben armats i equipats, però amb elms de cartró i altres detalls impropis d'un teatre com el de Bayreuth. Els cantants ¡alló son actors qu'estudien i encarnen el personatge! els cantants son molts i remarcables, amb una escola de dicció qu'encisa i un art escénic marvellós per demunt de tota ponderació; salvant algún tenor, quí, com á tal, am tot i trovar-se dins d'aquell ambient, á voltes també ensenya la flaca. El decorat resulta bon xic deficient en moltes ocasions, molt especialment en la tramoia de teles i glasses; però en la presentació de boires i llums am ses canviants resulten efectes d'una maravella encisadora; per exem-

«PLE DE LLUNA EN UN JARDÍ DE
GRANADA», ESTUDI DEN RUSIÑOL

ple: el fons del Rhin am les ondines guardant l'or i sa transformació en els dominis del Walhalla, l'aparició de la primavera en el primer acte de *Walkyries* i la crida del foc per Wotan, l'aubada del segon de *Siegfried* en el bosc i la consagració del Sant Grial en *Parsifal*.

A més de lo dit, deu afegir-s-hi qu'allí tothom dex la seva personalitat de banda, actors, directors i públic. Allí no's veuen cartells am lletres de pam, tirads am plata i or, ni s'ha mai anunciat qui ha de dirigir la obra, per més que sempre ho sab qui te interés en saber-ho (*); també s'ha donat el cas de que un primer tenor, en Burgstaller, qui cantá admirablement el Siegmund en les *Walkyries* fés un paper insignificant el dia avanç en *L'or del Rhin*. El públic hi posa de sa part tota la bona voluntat entrant á la sala am temps i sens aglomeracions, (axó que no's donan més que 15 minuts desde'l primer avis fins á tancar les portes) les dones sense barret, els homes sense bastons ni paraigues; ningú tús, ningú's mou, ningú gemega, ni se senten mai plors de criatures, no hi han municipals ni policies, el teatre está fosc i tothom calla, ningú protesta, no se aplaudex ni's xiula i tot vá com una seda. En fi, que per sota la grandiositat de l'obra mestra tothom se sent petit, l'obra s'imposa i la emoció es produex.

Ja's compren que demanar al públic del Liceu que hi vagi puntual á l'hora anunciada, qu'estigui quiet i á les fosques, que no molesti al vehí, que no galantegi á la vehina, que li treguin els palcos de prosceni, que li ensorrin la orquesta i no pugui veure al director, etc. etc., es igual que voler treure pomes d'una clavellina; als teatres com el nostre els passa lo qu'al govern: no'ls aneu pas en reformes que li fassin cambiar el taranná; quan van neixer els tregueren la planeta i lo qu'ella digui ha de ser. L'anemia els consumex i d'ella han de morir; per axó en l'art á Barcelona, hem de fer com en la política: rés d'empastar idees redemptores en motllos ja corcats, sinó fer motllos nous i avant. A Barcelona no hi ha teatres, ni sales de concerts; cal, doncs, que tots els qui's preo-

cupin de sa cultura unexin llurs esforços pera dotar-la d'aquells centres indispensables á sa vida intelectual, que li manquem, i quin mancamment la deshonra, i el primer interessat en treure-li aquesta taca deu ser nostre ajuntament, quan en realitat sigui *el nostre*.

Mes, torném á Bayreuth.

L'or del Rhin, prólec del poema dramátic, executat de cap á cap, sens interrupcions, es de una sugestió encisadora, passant com una exalació els nou quarts d'hora que dura la seva audició; es una obra rodona, que convenç ¡llástima de decoració final que destrueix bon xic l'efecte d'aquella grandiositat!

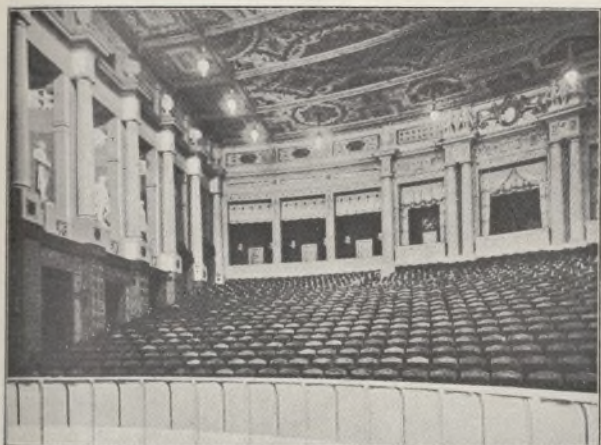
Les Walkyries i *Siegfried* (primera i segona part de l'obra, quasi desconeguda á Barcelona per les mutilacions que s'han *atreuít* á fer-li) adquirexen un gran interés i una força extraordinaria, cada cop crexent per l'humanisme de sos personatjes dintre del simbolisme en que Wagner els ha concebut. Wotan, Siegfried, Mime, son encarnació viventa de les passions humanes en lluita constant, havent sigut excelenment interpretats per en Van Rooy, en Kraus i en Hans Breuer, especialment aquet i el primer, qui'ns presentá un Wotan de cos enter. També s'han de mentar molt remarcablement el Siegmund d'en Burgstaller, la Sieglinda de María Wittich, i l'Erda de la Schumann-Heink, axis com la Brünnhilda per la Gulbranson.

El cap-vespre dels Deus, tercera part ó epílec de la tetralogía, adquirex una força superior encare á les dugues anteriors, qu'arriba al aclaparament del esperit sota aquella impressió poderosament sugestiva de l'obra mestra, desde la despedida de Siegfried fins al descobriment del verdader Gunther per Brünnhilda, i molt més encare desde la mort del matex Siegfried fins al final; la marxa fúnebre, tan sentida á Barcelona, produex un efecte aterrador. Aquesta obra es la que la empresa del Liceu ha triat per obrir la vinenta temporada ¡vulga Deu enlluminar als directors artístics del gran teatre pera que — donats els escassos elements de que disposen — el públic barceloní no vagi á presenciar el cap-vespre de la part més hermosa de la tetralogía!

La partitura del *Vaixell fantasma* á mans

(*) Enguany la tetralogía ho fou pèl fill Wagner, *Vaixell fantasma* per en Mottl, i *Parsifal* per en Muchs.

«TEATRE DEL PRÍNCIP REGENT»

LA SALA

d'en Mottl resulta una creació de la que no'n teniem la més petita idea: fins de certes vulgaritats que conté l'obra, escrita per Wagner en una època de decaïment per influència de l'escola italiana i altres causes d'interès particular, ne treu un gran partit el mestre Mottl; la sinfonia i les baralles de les dugues tripulacions executades d'una manera Superba; les exclamacions de Senta amb acompanyament del chor de filoses, un brodat de tendres filigranes i delicadeses sense fi.

El públic barceloní podrà admirar i aplaudir, á n'aquex mestre en els concerts de la «Societat Filarmónica» que dirigirà á derreríes d'enguany.

Parsifal, la concepció més punyenta del teatre wagnerià, quina emoció de grandiositat, unció rel·ligiosa i dolorós sentiment no es possible expressar en el curt espai d'una revista, tancá les representacions de Bayreuth á les 10 de la nit del 20 d'Agost prop-passat. La direcció baix la batuta d'en Muchs fou del agrado general i s'aplaudi am justicia, quins aplaudiments no deuen escasejar-se tampoc al tenor Van Dyck, que fá un perfecte *Parsifal*, ni á la Wittich per la *Kundry* correcta qu'ens presentá.

Munic, donant mostres d'una cultura envejable ha construït també el seu teatre-Wagner amb el mateix patró qu'el de Bayreuth, més ric, més sumptuós, però am insignificants modificacions qu'han resultat deficiències i el

fan inferior an aquell en quant á les regles d'acústica. El Princep-Regent, el Princep Hereu, i tots els principals comerciants i propietaris han contribuït pecuniariament i am llurs esforços á la realització del projecte. Hem assistit á sa inauguració i ens plau assegurar que tan *Els mestres cantors de Nuremberg* am que obrí ses portes el dia 21, com *Tristan e Iselda*, *Tannhäuser* i *Lohengrin*, am que seguien les representacions, han sigut posats am gran riquesa de trajos i decorat (tal volta massa nous) ben orquestats i admirablement ajustats el conjunts. El *Tristan* (Sr. Gerhäuser) i la *Iselda* (senyora Senger-Bettage) sostenint-se á gran

alçada en tota la difícil partitura, sense decaure mai, i el *Kurnewal* (Sr. Hoffmann) i la *Brangania* (Srta. Fremstad) secundantlos admirablement.

Aquesta obra fou dirigida á complerta consciència per en Fischer, qui, segons diuen, dirigirà *El cap-vespre dels Deus* á Barcelona.

Els mestres cantors de Nuremberg, quina direcció es capás de posar á prova la fama d'una batuta, han sigut la gloria d'en Zumpe que'ns ha proporcionat una audició exquisida de la molt celebrada partitura. Bé es cert que tots els executants, cantants i músics, el feren quedar com un home, però tampoc ho es menys qu'en Zumpe demostrés ser un talentós de primera força. S'ha de fer menció especial del senyor Reichmann, qu'ens doná un *Sachs* acabadíssim digne de tota ponderació. — Seria molt hermos fer una dissecció á consciència de la xamosa partitura de Wagner i del seu llibre pera qu'els lectors de *Pèl & Ploma* que no la coneguin poguessin assaborir-ne ses bel·leses, però també

«TEATRE DEL PRÍNCIP REGENT»

RESTAURANT

«FONT DE LA GRANJA» (JARDINS D'ESPANYA)

QUADRO DEN RUSIÑOL

seria un treball molt més gros que nostres forces, que no ens atrevim á emprendre pèl perill d'ensopegar.

Hem insinuat la idea de construir á Barcelona una sala de concerts; més sembla que hi ha qui alimenta la il·lusió de fer-hi un teatre com el de Bayreuth. Es assumpte aquet que necessita un estudi especial; ja que de realitzar-se, es cosa que deu fer-se á consciència i sense precipitacions de cap mena pera no caure en les deficiències de que pequen moltes de nos-

tres edificacions modernes, entre elles l'axamplament de la ciutat. Fasse-s en bon hora i com més prompte millor, si es possible una i altra cosa; de lo contrari, les dugues en una, que també's podria fer perfectament, però que la seva no'ns fassi caure en la tentació de dotar á Barcelona de la xavacana arquitectura d'un teatre-Wagner igual al de Bayreuth.

Pera sentir-hi la música més hermosa, fem un temple del art més no una fàbrica.

JOAQUIM MANEL GAY

Periódics del mes

DIE GRAPHISCHEN KÜNSTE, Viena. — Es una de les publicacions més importants de les que es publiquen en alemany, destinades á estudis de les arts de reproducció i l'edita la *Societat de les arts de reproducció* de Viena.

Entre les il·lustracions publica un cap den Karel Martens, admirablement reproduït per l'impremta Reial i Imperial de la Cort, una reproducció á quatre tintes d'un retrato del Princep Frederick, d'autor desconegut imprés en les prempses de la societat; un aiguafort de

«FONT DE LA GRANJA» (JARDINS D'ESPANYA)

QUADRO DEN RUSIÑOL

Bartson, un dibuix als dos llapis de Van Offel i una gran cantitat de dibuixos intercalats en el text.

Haben rebut l'encàrrec amistós d'enviar documents interessants al institut d'arts gràfiques de Viena, ho fem públic per si de cas algún artiste, editor ó impressor, te á bé facilitarles am dit fi, en quin cas, deu fer menció del destí, tenint present que sols se tracte de litografies, fac-símils, fotogravats, boixos i aigues forts, d'evident gust artístic.

REVUE DE PSYCHOLOGIE CLINIQUE & THÉRAPEUTIQUE, París.— Els números de Juliol & Agost, contenen un article molt documentat, del Dr. I. A. Sikorski, sobre l'Expressió de les emocióms i dels sentiments en la pintura russa contemporanea. Tant en el cos del text com en els exemples

pictòrics reproduïts, (obres de Wasnezow, Klod, Korin, Ilitsch Lewitan, Miassojédow i Bogdanow). Se fá patent la sagacitat del autor. — Se pot dir que'ls estudis del doctor Sikorski, son fills del pensament de Flechsig, que reproduceix i que diu: «La poesia i la creació d'art, deuen en gran part la seva existencia, als sentiments i á les veus dels sentiments, com ho revelen les biografies i les intimes confessions del génis. La composició musical, la poesia lírica, les arts plàstiques i fins el teatre, son impossibles sense una inspiració del sentiment. El sentiment, més que qualsevol altre causa, posseix el poder de somoure l'activitat de l'imaginació. Aquesta influencia del sentiment sobre'l món de les idees, se manifesta millor qu'en ningú, en els malalts de l'esprit». — Deixém al lector jutje de la raó ó equivocació de les ratlles precedents, que's prestren á moltes discussions en pro i en contra.

DIE WOCHE, Berlín, Núms. 36 i 37. — Revista semanal il·lustrada, que publica documents fotogràfics interessants, dels fets qu'han atret l'atenció ó dels personatges dels que s'ha parlat per aquets mons de Deu. En l'últim número, publica tota classe de bons retratos del difunt president dels Estats-Units, Mac-Kinley i del seu successor Roosevelt.

PRÆCO LATINUS. Filadelfia, Núm. 11. — Conté una carta de Mossen Joseph Pou, de Girona donant compte del efecte produït á Catalunya per l'article de la revista llatina que va fer conèixer la *Veu de Montserrat*; al donar compte de les publicacions rebudes, diu el que segueix referint-se á *Pèl & Ploma*, *Juventut* i l'*Idearium* que deuen ser les úniques que l'hi envien de la península:

Quin ulli amicorum quidquam detrahere velle videamur, Catalanos arte typographica et pictoria in libellis ad modernas normas parandis nulli genti locum cedere in Europa persuasum nobis est. Idearium est Hispanicum Castellenum, etiam prorsus modernum. Juventut atque Pèl & Ploma sunt Catalana, omnino moderna, quæ Catalanicæ typographiæ honori sunt. Periodicum posterius artificum est, et eapropter tabellis pictis ac delineatis illustratum.

VOX URBIS, Roma. — Un altra revista escrita en llatí en la que hi han interessants treballs; en l'últim número, hi trovem la comparació entre'l famós *Quo Vadis* i la novel·la de Manzoni, *I promessi sposi* i un deliciós gravat d'un jove choristes de Luca della Robbia.

LA RASSEGNA INTERNAZIONALE, de Florencia. — Inserta á la capsalera, un article den Pompeu Gener, en el qu'analitza els caràcters del Quixot i'l seu escuder, com tipus simbòlics espanyols i humans. L'articulista realça'ls progressos del cavaller en el curs de la profètica novel·la i acaba fent sentir les simpaties que desperta quan ja ha convertit al rústic Sanxo en un home cultivat, mentre ell serveix de passatemps als ducs i caciquets

d'aquells temps i com are i sempre, passen indiferents al costat de les visions del ideal i de les lliçons de la vida real. Á la *Rassegna* hi han altres articles sobre Perosi, un sobre'l quadern modern, den Mario Morano, en el que l'autor posa com á caps de colla, en Moirra, Klimt, Leistikow i Nomellini; finalment publica un discurs inaugural d'academia filarmònica, titolat *La bontà della música*, en el que conclou l'autor que: *È la sola posa che ha fatto nascere gli intelligenti di música...* i que quan la música's torni verdaderament el patrimoni de tots, la *posa* desapareixerá per mort natural. Qui voldrà pendrer la pena de volguer comprendre per força, quan totom comprendrà realment? A-les-hores, será un fet tan vulgar, com ser intel·ligent». Desitjem que'n Carlo Zangarini sigui un profeta de coses pròximes.

En l'últim número, hi ha un estudi de la personalitat del germans Margueritte, amb un bonic retrato dibuixat, dels dos novel·listes francesos.

JUGEND, Munic. — L'últim número rebut, publiqui les condicions pera un ben retribuit concurs de novel·la *regional*, el retrato del humorista alemany Raabe i algunes d'aquelles caricatures tant ben dibuixades á les que done motiu el viatge del Tsar, á França.

L'ERMITAGE, París. — Continúa sent la revista més literària i fresca de les de petita forma, gràcies als versos de Ducoté, Jammes i altres. Hi ha en el número de Setembre, un hermós article de P. L. Garnier, sobre *Les forces de la Flandre*, apropòsit del llibre qu'acaba de publicar en Lemmonier *Le vent dans les moulins*.

LA FRANCE AUTOMOBILE, París, Núms. 29 á 37. — Aquest semanari quin titol es purament industrial ó d'exercicis al aire lliure, conté de vegades, articles perfectament artístics. No altra cosa son les sensacions del automovilista, descrites per en Maurice

Mæterlinck, l'escriptor belga autor de *l'Intrusa*, de la *Princese Maleïne* i de tants altres llibres plens de poesia i de coses que troven estranyes els llegidors corrents. — D'aquestes sensacions, res s'en pot extreure sense fer malver el conjunt. — En un altra número, dona la generosa carta den Santos-Dumont, en la que refusa'l premi de cent mil francs, — si'l guanya — en favors dels pobres de París i dels seus humils ajudants i canta quatre vritats als *monsieurs* del comité, en termes d'una eloqüència verdaderament literaria.

L'AME LATINE, Tolosa. — El número de Septembre, está enterament redactat en vers; entre les moltes composicions dignes d'atenció hi ha un sonet den Charles-Brun *Musiques* i la dedicatòria á Clemencia Isaura, del llibre de Henry Muchart, *Balcons sur la mer*, en el qu'hi ha l'estrofa següent:

J'ai donc gardé ton souvenir, en m'en allant,
Et voici — ma royale amante — que je t'offre,
Non des bijoux gardés aux ferrures d'un coffre,
Mais des bouquets cueillis au pays catalan.

L'IDÉE SYNTHÉTIQUE, París. — Hi llegim un articlet *l'amour de la popularité*, que de bona gana traduhiríem sino fos la falta d'espai.

L'ASSIETTE AU BEURRE, París. — Acaba de publicar un número terrible, contra Inglaterra, dibuixat i escrit per els germans Veber. Entre'ls dibuixos mes curiosos, hi ha'l retrato del rei Eduard VII^m. que realment té la cara que descriu una gráfica frase catalana. L'èxit del número, ha sigut molt gran per tot arreu, menos á Inglaterra. — Un número aixís, equival á una batalla guanyada per els transvalencs.

ARQUITECTURA, etc. etc., Barcelona. — Habém rebut per primera vegada, l'interessant revista que publica don Manuel Vega, am la qu'establim am molt gust el cambi.—

Dintre poc, dita revista será transformada, augmentant les il·lustracions i'l text. Entres les il·lustracions del últim número, n'hi han moltes de l'Iglesia de la cova de Manresa i una d'un detall de la Sagrada familia.

LA MÚSICA ILUSTRADA, Barcelona. — Publica quadros den Rusiñol i'l retrato d'aquest i den Sadurní, dibuixats per en Casas.

LA LECTURA, Madrit. — Aquesta revista que reputem nosaltres, com la més moderna i millor de totes quantes se publiquen en idioma castellá, publica en son darrer número un interessant article den R. D. Peres, titolat *La evolución del teatro catalán*; en ell, parla serenament l'articuliste, de les obres de l'Iglesias, i de les de l'Apeles Mestres i Rusiñol, representades en l'assaig de *Teatre Líric Catalá*. Tampoc se descuide el judici del drama den Torrendell *Els encarrilats* i totes aquestes obres fan patenta l'evolució del teatre catalá, arraulit durant trenta anys mal aprofitats, entre les mans de mitja dotzena de sobrevivents de generacions que ja habien demostrat no haber pogut fer el seu fet.

En un altre article, descriu una excursió á la vall del Paular, en Gonzalo J. de la Espada, i contribuix al foment del atrassadíssim *folklore* castellá.

Convé no oblidar, una nota biográfica del malhaurat i honradíssim crític Leopoldo Alas (Clarín), (*) escrita per en Navarro y Ledesma.

CONTÉ INTERESSANTS TREVALLS, *l'Iride Mamertina (Questioni scolastiche urgenti*, por Luigi Gamberale). — Ademés acusém recepció de les revistes i periódics següents, dels que no'ns ocupém am més detall per falta d'espai.

Novy Kult, Praga. — *Revue Franco, Italienne et du Monde Latin*, Nápol. — *Cataluña*, Buenos Aires. — *To Peridikon Mas*, El Pireu (Grecia). — *La Pensée*, Belfort. — *L'Essai*, Pa-

(*) De que'ns ocuparém en lloc i temps oportú.

ris. — *Le Monde Artiste*, (París). — L'interessant, *Chronique des Livres* de París. — *Gallia*, Tolosa. — *Le Revue Franco-Allemande*, Berlin, Goslar, Leipzig, París. — *Revista Moderna*, México. — *La Veu del Montserrat*, Vich. — *L'Universitat Catalana*, Barcelona. — *Juventut*, Barcelona. — *España Artística*, Madrid. — *Re-*

vista del Centro de Lectura, Reus. — *Llevor*, San Feliu de Guixols. — *La Alhambra*, Granada. — *Idearium*, Granada. — *La Revista de Sabadell*. — *La Veu del Camp*, Tarragona. — *La Veu del Segre*, Lleida. — *España Cartófila*, Barcelona. — *El Diario de Huesca* i *La Voz de Manresa*.

Noves & velles

UN distingit catedràtic de l'Universitat de Clermont, conegut per nombrosos estudis històrics sobre l'Espanya del segle divuit, M. Desdevises du Dezert, havent assistit fa poc a una sessió del *Catalunya Nova*, va escriure en l'àlbum d'aquesta societat, una poesia que transcrivim a continuació.

A LA SOCIÉTÉ CHORALE «CATALUNYA NOVA»

Pour gagner notre part de pain, de paix, d'amour,
Travailleurs de la main ou tisseurs de l'idée,
Nous avons pris la tâche à l'heure commandée
Et nous avons peiné tout le long du long jour.

Et le soir est venu, comme un roi pacifique,
Ouvrir aux prisonniers la porte des prisons;
Nous revoyons le ciel et ses bleus horizons,
Nous buvons, Liberté, ton baiser défique.

Mais les vils appétits nous guettent sur le seuil:
— «Viens dormir, viens jouer! Ou plutôt, non, viens bore!
Assoupis ta pensée, abolis ta mémoire,
Hier c'était l'angoisse, et demain c'est le deuil!»

Or, vous êtes passés fiers devant ces infâmes,
Sans vous laisser troubler par leurs cris égarés,
Et sur les hauts sommets, aux muses consacrés,
Vous avez déployé les ailes de vos âmes!

Chantez, frères, chantez les hymnes doux et forts,
La chanson qui sourit et la chanson qui prie,
Le chant de Liberté, le chant de la Patrie,
Chantez la Marseillaise après les «Segadors».

G. DESDEVISES DU DEZERT.

EXPOSICIÓ DE CARTELLS.— El dia 15 d'Octubre s'obrirà en el *Círcol Artístic de San Lluc*, una exposició de cartells artístic, en

la que a més de les millors obres de la terra, hi haurà seleccions dels cartells fets per Hohenstein, Hassall, Privat-Livemont i altres. L'exposició ha sigut organitzada per el soci del círcol Sr. Plandiura.

ELS QUE SE'N VAN. — Ha mort en la seva casa pairal de Bigas, l'excel·lent patrici don Francesc Maspons i Labrós, de quina obra literaria i influencia en l'evident renaixement català, ens ocuparém en el número de Novembre.

Igualment ens condolím amargament de la perdua qu'han sofert les arts universals, am la mort del gran pintor humoriste Henri de Toulouse Lautrec quina influencia entremitj de molts dibuixants joves de la nostre terra, ha sigut tant forta. D'ell i del gran mestre italià Domenico Morelli, en parlarém en el ja citat número de Novembre, mes dedicat al recort dels morts.

OPERES. — Ademés de les de l'Albeniz-Coutts; Granados-Apeles Mestres i Mòrera-Marquina, está en serioses vies de realització el projecte de representacions wagnerianes en català; desitjém que tant les unes com les altres, no sofreixin cap destorb en tan difícil tasca.

EN el número pròxim, publicarém una sèrie de obres den Joaquim Mir, junt amb altres treballs de diferents autors.

THOMAS — Barcelona